

20.8.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

saara.luukkonen@minedu.fi

Viite: Lausuntopyyntö 2.7.2018, OKM/34/010/2018

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia sekä ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia muutettaisiin siten, että ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa laajennettaisiin opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvilla tiedoilla sekä tiedoilla muusta ammatillisesta koulutuksesta. Lisäksi lakia valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä muutettaisiin niiltä osin, kuin se on tarpeellista lain harmonisoimiseksi Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen kanssa.

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin tiedonsaantioikeus henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Oikeus saada tieto säädettäisiin ammatilliselle koulutuksen järjestäjälle sekä työpaikalle, jossa järjestetään koulutusta käytännön työtehtävien yhteydessä tai jossa osoitetaan osaaminen.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että hallituksen esityksen mukaiset muutokset ovat erittäin tarpeellisia ja ajankohtaisia. Muutokset edistävät hallituskauden tavoitteita osaamisen ja koulutuksen osalta:

- *Oppimisympäristöjä on modernisoitu, digitalisaation ja uuden pedagogiikan mahdollisuuksia hyödynnetään oppimisessa.*
- *Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on vähentynyt. Koulutuksen keskeyttäneiden määrä on laskenut.*
- *Koulutuksen ja työelämän välinen vuorovaikutus on lisääntynyt.*
- *Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laatu ja vaikuttavuus ovat kääntyneet nousuun.*
- *Koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyys on lisääntynyt ja koulutusviennin esteet on purettu*

Osaaminen ja koulutus

- *Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin*
- *Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi*
- *Nopeutetaan siirtymistä työelämään*
- *Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta*
- *Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi*
- *Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan*

Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että henkilökohtaistaminen käytännössä ja sähköisten opintohallintojärjestelmien yhteentoimivuus ovat keskeisiä kehittämiskohteita. Hallituksen esityksessä on erinomaisesti kuvattu nykytilannetta ja haasteita henkilökohtaistamisen osalta käytännössä.

Ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaan tuloa ammatillisten näyttötutkintojen järjestäjät tekivät jo henkilökohtaistamista tai siihen verrattavaa opiskelijan opintojen ja hänen tarvitsemiensa ohjaus- ja tukitoimien yksilöllistä suunnittelua. Osalle nykyisistä koulutuksen järjestäjistä prosessi on kuitenkin erilainen kuin aiemmin. Parhaat lähtökohdat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen henkilökohtaistamisen toteuttamiseen on niillä koulutuksen järjestäjillä, jotka ovat järjestäneet aiemmin näyttötutkintoja.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät hyödyntävät HOKSien laadinnassa pääosin käytössään olevia sähköisiä opintohallintojärjestelmiä. Opintohallintojärjestelmiä on markkinoilla useita. Sähköisetkään opintohallintojärjestelmät eivät välttämättä ole tällä hetkellä keskenään yhteentoimivia. Jos opiskelija siirtyy koulutuksen järjestäjältä toiselle tai keskeyttää välillä opintonsa pitkäksi aikaa, opiskelijan opintoja koskevat tiedot ja suunnitelmat eivät siirry koulutuksen järjestäjältä toiselle. Tiedon siirtämisestä koulutuksen järjestäjältä toiselle ei ole myöskään säädetty. Tämä hankaloittaa ja hidastaa opiskelijan siirtymävaiheita ja pahimmillaan voi pitkittää tarpeettomasti opiskeluaikaa. Osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä laatii HOKSit vielä paperiversioina. Opintohallintojärjestelmien kehitys on edennyt eritahtisesti eri koulutuksen järjestäjillä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien käytännöt henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnassa vaihtelevat opintohallintojärjestelmien erojen lisäksi esimerkiksi sen osalta, ketkä tahot henkilökohtaistamisprosessiin osallistuvat.

Tieto opiskelijan aiemmin hankkimasta osaamisesta liikkuu tällä hetkellä käytännössä paperidokumenttien kautta, esimerkiksi opintorekisteriotteella. Dokumentit eivät aina ole yksiselitteisiä. Koulutuksen järjestäjät kokevat, että opintorekisteriotteet eivät kerro riittävästi osaamisen sisällöstä. Tämä vaatii resursseja opettajilta ja ohjaajilta, jotka henkilökohtaistamista tekevät.

Parasta osaamista -hankkeen keväällä 2018 ilmestyneen Rohkeasti uudistumaan! -selvityksen mukaan ammatillisen koulutuksen opetus- ja ohjaushenkilöstö kaipaa eniten tietoa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja ohjaamisesta. Valtakunnallisista määräyksistä ja järjestelmistä toivottaisiin saatavan tukea prosessien virtaviivaistamiseen ja automatisointiin mahdollisuuksien mukaan.

Työn murros ja elinikäinen oppiminen

Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että työn murros edellyttää jatkuvaa oppimista sekä avointa ja joustavaa koulutusta. Jokaiselle työkäiselle on oltava olemassa omaan tilanteeseen ja tarpeisiin sopivaa koulutusta.

OKM:n työryhmän laatimaan elinikäisen oppimisen keinovalikoimaan kuuluvat laajempi avoin opetus, yksilöllinen ohjaus ja valmennus sekä elinikäisen oppimisen mallit korkeakouluissa.

Koulutustasoamme on nostettava, jotta pärjäämme kansainvälisessä osaamiskilpailussa. Korkeakoulujen tutkintokoulutuksen rinnalle on luotava uusia jatko- ja täydennyskoulutuksen malleja, jotka mahdollistavat tutkintojen täydentämisen ja kokonaan uuden osaamisen hankkimisen. Ammatillisessa koulutuksessa ehdotetaan kehitettävän Avoin ammattiopisto -toimintamallia. Tarvitaan uudenlaisia ohjaamis- ja valmennuspalveluja. Palvelut voisivat olla myös muiden kuin koulutusorganisaatioiden tuottamia ja maksullisia.

Oppiminen ei kuulu vain koulutusjärjestelmälle, sillä suuri osa oppimisesta tapahtuu työelämässä.

Työelämässä olevan oppiminen on parhaimmillaan suunnitelmallista ja kokonaisvaltaista ja tapahtuu hyvässä työelämän ja koulutusorganisaatioiden yhteistyössä. Ehdotuksiin kuuluvat myös asiakaslähtöinen ote koulutuksesta tiedottamiseen digitaalisin urasuunnittelu- ja opintopolkupalveluin, kaikkien digitaitojen varmistaminen sekä aikuiskoulutuksen rahoituksen kohdentaminen paremmin tarpeita vastaavasti.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

1 §. Ehdotuksessa lain selkeä tarkoitus: 1. mahdollistaa henkilön opinto- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi; 2. turvata opinto- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa; 3. edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.

2 §. Lain laaja soveltamisala; lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin perusopetuksessa, lukiossa, ylioppilastutkintojen järjestämisessä, ammatillinen koulutuksessa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa.

Huomioitava on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (2016/679) luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, tietosuojalakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

3§. Tärkeää on, että oppijanumero ja oppimisnumerorekisteri ehdotetaan otettavaksi käyttöön jo varhaiskasvatuslaissa tarkoitetussa tietovarannossa. Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus.

2 luku: perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto

5§. Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako. Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien sekä Opetushallituksen rekisterinpitöön liittyvä vastuu jakautuu siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Vastuunjako kuvataan selkeästi Opetushallituksen ja koulutuksen ja opetuksen järjestäjien osalta. Opiskelijan oikeusturvan kannalta tietojen oikaiseminen säädetään tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesti "rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen".

Tärkeää on, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjän lakatessa – eivätkä tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle – tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

10§. Tietojen luovuttaminen tietovarannosta: 1. viranomaiselle, 2. Työllisyysrahastolle, 3. oppisopimus- ja tai koulutussopimustyöpaikalle taikka työpaikalle, jossa ammatillisen koulutuksen opiskelija osoittaa osaamistaan, siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja; 4. sille, jolla henkilön 29§:n 5 momentissa tarkoitetun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

11§. Tietovarannon tietojen säilytysaika: opintojen väli aikaista keskeytymistä koskevat, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että ko. tietovarannon tietojen säilytysajan tulisi olla 5 vuotta pidempi elinikäisen oppimisen ja työelämän murroksen vuoksi.

5 luku: korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto

24§. Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta yliopistot ja ammattikorkeakoulut.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Ehdotus 5 luku Henkilökohtaistaminen

44§. Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadukas laatiminen sähköisessä muodossa ja sen päivittäminen on erittäin tärkeä opiskelijan oikeusturvan kannalta ja koulutuksen vaikuttavuuden kannalta. Tärkeää on myös, että salassapitotietojen estämättä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada tieto opiskelijansa aiemmista henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista – tiedoista jotka ovat välttämättömiä sen tehtävien hoitamiseksi.

109§. Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskeissa asioissa

Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että työnantajan edustajan tietojensaantioikeus opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta on erittäin tärkeää liittyen näyttöihin, oppisopimukseen ja koulutusopimukseen, osaamisen osoittamiseen liittyen. Koulutuksen ja työelämän yhteistyö on keskeistä toisen asteen reformissa.

Sen työpaikan työnantajan edustajalla, jonka työpaikalla järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta käytännön työtehtävien yhteydessä tai jonka työpaikalla osoitetaan tässä laissa tarkoitetulla tavalla osaamista tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tieto työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Tiedolla tarkoitetaan valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen 9 §:ssä tarkoitettuja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäviä vähimmäistietoja, jotka on tallennettu laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitettuun ammatillisen koulutuksen tietovarantoon. Työpaikalla ei kuitenkaan ole oikeutta saada sellaista opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittyä tietoa, joka ei liity työpaikalla järjestettävään koulutukseen tai osaamisen osoittamiseen työpaikalla.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että kyseessä oleva hallituksen esitys edustaa erinomaista lainvalmistelutyötä.

Yksikön päällikkö

Tea Munne

Kehittämispäällikkö

Ritva Kaikkonen

JAKELU

OKM

Kaakkois-Suomen ELY-keskus